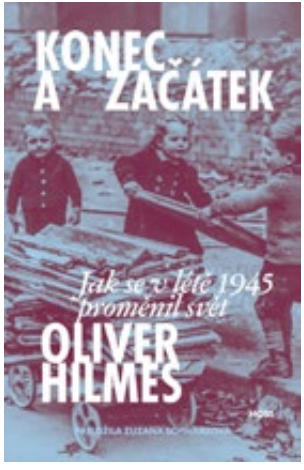
Konec a začátek

Zlomová období dějin jsou vždy přitažlivá: dějiny ovlivňují naše osudy, životy se mění a lámou někdy až příliš radikálně. Málokterý rok v dějinách byl tak zlomový jako rok 1945, kdy skončila druhá světová válka a vláda nacistů v Německu. Na konci dubna spáchal Hitler sebevraždu, 8. května skončila válka v Evropě německou kapitulací, v létě proběhla konference tří mocností v Postupimi, v srpnu byly poprvé v dějinách použity atomové bomby a 2. září skončila válka v Pacifiku kapitulací Japonska. Byla dopadena a uvězněna řada nacistických pohlavárů a připravovaly se procesy s válečnými zločinci. Jak se konec války promítl do osudů politiků, umělců, vojáků, přeživších z koncentračních táborů, ale i obyčejných lidí? Jak náročné období čekalo na lidstvo po hrůzách války? O tom se možná mluví a píše méně než o válce samotné či o holocaustu, přitom to bylo období, kdy přišly jiné problémy, s nimiž se museli vyrovnat všichni. Jak žít dál? Jaký bude svět po válce? Jak se dá dohromady zničené Německo i další země? Jak se s těmi hrůzami a smrtí blízkých vyrovnat? Německý historik, publicista a spisovatel **Oliver Hilmes** (*1971) o tom napsal pozoruhodnou knihu *Konec a začátek* (přeložila Zuzana Schwarzová, vydal Host). Jeho mozaika krátkých kapitol je podobně koncipovaná jako úspěšné knihy Floriana Illiese o roce 1913 nebo o období let 1929–1939 (*Láska v časech nenávisti*), které známe i z českých vydání. A připomínám, že od Hilmese u nás vyšel i jeho mezinárodní bestseller *Berlín 1936* o nacistické olympiádě. Hilmesova nová kniha nese příznačný název i podtitul *Jak se v létě 1945 proměnil svět*. Konec války a začátek nového života a světa. Konec jedné éry a nelehký začátek éry nové. Proměna plná extrémů. Hilmes zachycuje jedinečnou atmosféru několika měsíců uprostřed roku 1945. Je tu radost i naděje osvobozených, obavy poražených, bída a smutek, rozbombardovaná německá města, váleční zajatci v táborech, osobnosti v exilu, návraty domů, napjaté čekání na návrat rodiny nebo hledání příbuzných či přátel, černý trh a nedostatek potravin, jednání politiků i nově nabytá svoboda, s níž je třeba si poradit. Objevují se tu přední politici jako Churchill, Truman, Stalin, de Gaulle. Nacističtí zločinci jako Göring, Himmler či Streicher. Osobnosti jako Thomas Mann, jeho syn Klaus Mann, Alma Mahler-Werfelová, Franz Werfel, Billy Wilder. Ale i úplně obyčejní lidé v Berlíně i jinde, dvojice vězněná v Terezíně, mladý německý voják v zajetí. Nebo dirigent Leo Borchard, který dirigoval první koncert Berlínských filharmoniků po skončení války, aby pak za několik týdnů tragicky zahynul v nočních hodinách při zákazu vycházení. Hilmes vypráví i o postupimské konferenci, na níž se sešli Truman, Churchill a Stalin, aby dojednali nové uspořádání Evropy a co bude dál s poraženým Německem. Cituje z korespondence či z deníků a memoárů, ale i z archivů. A přináší spoustu informací, jako např. o tom, kolik bylo v Berlíně sňatků v dubnu 1945 (včetně Hitlera a Evy Braunové) a v dalších měsících, nebo jaký byl počet sebevražd. Mnohé příběhy mají i překvapivé pointy, jako když na konci jednoho takového zjistíme, že jistý mladík John, který navštěvuje Hitlerovo Orlí hnízdo a jeho říše a moc ho do jisté míry fascinují, je ve skutečnosti budoucí americký prezident John F. Kennedy.

MILAN VALDEN